

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.8.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 14349 Pani Posłanki Klaudii Jachiry, w sprawie prowadzenia przez ZUS lawinowych kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich od pracy przez kobiety w ciąży i przyrostu decyzji o odebraniu zasiłku chorobowego o 300%, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Kierownictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) przywiązuje szczególną wagę do zasady ochrony macierzyństwa (art. 18 Konstytucji) oraz zasady równości i niedyskryminacji osób z jakiegokolwiek powodu (art. 32 Konstytucji) – również ze względu na płeć czy realizację ról związanych z rodzicielstwem. Zasady te muszą przekładać się nie tylko na sferę stanowienia prawa, ale też na praktykę jego stosowania. Z tego powodu winny one znajdować odzwierciedlenie również w praktyce stosowania prawa ubezpieczeń społecznych przez ZUS – również w zakresie kontroli płatników składek oraz rozstrzygania o uprawnieniach do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, w tym związanych z macierzyństwem.

Temat weryfikacji przez ZUS prawidłowości podlegania ubezpieczeniom społecznym jest w resorcie polityki społecznej traktowany z należytą powagą. Podejmowane działania mają na celu zapewnienie kobietom w ciąży oraz matkom bezpieczeństwa w jednym z najważniejszych momentów życia – ich oraz ich dzieci. Informuję, że 25 listopada 2025 r. i 18 grudnia 2025 r. wystąpiłem do Prezesa ZUS z prośbą o weryfikację praktyk stosowanych w zakładzie w zakresie: kontroli ubezpieczonych płatniczek składek, którymi są kobiety w ciąży; weryfikacji podlegania przez kobiety w ciąży ubezpieczeniom społecznym; przyznawania i odbierania zasiłków macierzyńskich. W tych sprawach zwróciłem się również 25 listopada 2025 r. do Przewodniczącego Rady Nadzorczej ZUS z prośbą o uczynienie ich przedmiotem prac organu. Informuję przy tym, że 22 grudnia 2025 r. w Ministerstwie odbyło się spotkanie z kierownictwem ZUS dotyczące możliwych zmian w praktyce wstrzymywania wypłat świadczeń chorobowych kobietom w ciąży podczas kontroli podlegania ubezpieczeniom społecznym prowadzonych przez ZUS. W rozmowach uczestniczyły członkinie i członkowie Kierownictwa Resortu: Ministra Agnieszka Dziemianowicz-Bąk, Wiceministra Aleksandra Gajewska, Dyrektor Generalny Ministerstwa Przewodniczący Rady Nadzorczej ZUS Liwiusz Laska i moja osoba, a także: Prezes ZUS Zbigniew Derdziuk, Wiceprezes ZUS Paweł Jaroszek i kierownicy komórek organizacyjnych w Centrali ZUS. Informuję, że zwróciłem się do Prezesa zakładu z prośbą o uruchomienie, począwszy od lutego br., comiesięcznego monitoringu danych liczbowych dotyczących obszaru postępowań wyjaśniających oraz decyzji w sprawach świadczeń z ubezpieczenia chorobowego. Omawiane zjawisko jest zatem na bieżąco monitorowane

Należy podkreślić, że wspieranie macierzyństwa i zwiększanie dietności to strategiczne cele państwa. Wszelkie praktyki mogące zniechęcać kobiety do korzystania z przysługujących im praw winny być eliminowane, a wszelkiego rodzaju postępowania

wobec kobiet w ciąży i tych, które urodziły dziecko prowadzone z należytą empatią i starannością.

Niezależnie do powyższego należy podkreślić, że stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych jest jednym z podstawowych zadań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. ZUS podejmuje działania wobec wszystkich osób zgłoszonych do ubezpieczeń, w tym pracowników czy osób prowadzących działalność kierując się zasadą równego traktowania kobiet i mężczyzn wyrażoną w art. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Z przekazanych przez ZUS informacji wynika, że w 2024 r. wydano ogółem 90 788 decyzji dotyczących podlegania ubezpieczeniom społecznym i podstawy ich wymiaru. Z tej liczby:

- decyzji stwierdzających niepodleganie ubezpieczeniom społecznym jako pracownik (który wystąpił z wnioskiem o świadczenie krótkoterminowe) w 2024 r. wydano 3 173, z czego kobiet w ciąży dotyczyło 1 279;
- decyzji stwierdzających niepodleganie ubezpieczeniom społecznym jako osoba prowadząca działalność (która wystąpiła z wnioskiem o świadczenie krótkoterminowe) w 2024 r. wydano 471, z czego dotyczących kobiet w ciąży dotyczyło 58.

W I półroczu 2025 r. ZUS¹ wydał ogółem 42 687 decyzji, z czego:

- tych stwierdzających niepodleganie ubezpieczeniom społecznym jako pracownik, który wystąpił z wnioskiem o świadczenie krótkoterminowe wydano 1 488. Kobiet w ciąży dotyczyły 593;
- stwierdzających niepodleganie ubezpieczeniom społecznym jako osoba prowadząca działalność, która wystąpiła z wnioskiem o świadczenie krótkoterminowe wydano 176, z których kobiet w ciąży dotyczyły 24.

Liczba decyzji stwierdzających niepodleganie ubezpieczeniom społecznym osób, które wystąpiły z wnioskiem o świadczenie krótkoterminowe, w stosunku do wszystkich wydanych decyzji stanowiła:

- w 2024 r. ok. 4%, w tym kobiet w ciąży 1,47%;
- w I połowie 2025 r. ok. 3,5%, w tym kobiet w ciąży 1,44%.

Odpowiadając na pytanie 2, wyjaśniam, że zgodnie z art. 82 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych² w przypadku, gdy ubezpieczony utrudnia możliwość wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy, zakład może wstrzymać wypłatę świadczenia lub zawiesić postępowanie do chwili podjęcia przez niego współpracy. W celu ustalenia prawa do świadczeń oraz ich wysokości ubezpieczeni zobowiązani są bowiem do:

- przedstawiania stanów faktycznych mających wpływ na prawo lub wysokość świadczeń;
- informowania o wszelkich zmianach mających wpływ na świadczenie;
- przedkładania na żądanie środków dowodowych;
- osobistego stawiennictwa, jeżeli okoliczności sprawy tego wymagają.

Zawieszenie postępowania lub wstrzymanie wypłaty świadczenia w związku z utrudnianiem przez stronę możliwości wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy przybiera z mocy art. 82 formę decyzji, która ma charakter uznaniowy. Stwierdziwszy, iż strona utrudnia

¹ Podane dane w zakresie liczby orzeczeń sądowych dotyczą orzeczeń zapadłych w 2024 r. lub w I półroczu 2025 r. co oznacza, że są to orzeczenia w stosunku do decyzji ZUS wydanych także w latach poprzednich.

² Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 350, z późn. zm.), zwana ustawą systemową

wyjaśnienie wszystkich okoliczności sprawy, ZUS jest uprawniony - ale nie obowiązany - do zawieszenia postępowania lub wstrzymania wypłaty świadczenia.

Wprowadzona w przepisie przesłanka szczególna zawieszenia postępowania obejmuje dokonaną przez organ negatywną ocenę wywiązywania się przez stronę z obowiązków procesowych w postępowaniu wyjaśniającym.

Wstrzymanie wypłaty świadczenia jest konstrukcją prawa ubezpieczeń społecznych, właściwą dla procesu realizacji świadczeń i obecną na gruncie przepisów dotyczących świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, która ma zapobiegać ich nienależnemu wypłacaniu.

Ze względu na treść przesłanek zawieszenia postępowania i wstrzymania wypłaty świadczenia, określonych w art. 82 ustawy systemowej, które odnoszą się do przypadków utrudniania postępowania i niewywiązywania się z ustawowych obowiązków przez stronę postępowania, konstrukcje te z reguły nie powinny one znajdować zastosowania w sprawach, o których Pani Posłanka wspomina w interpelacji.

Odnosnie do terminowości załatwiania spraw zasiłkowych wyjaśniam, że zgodnie z obowiązującymi przepisami ZUS zobowiązany jest do wypłaty zasiłku na bieżąco po stwierdzeniu uprawnień. Zasiłki wypłaca się jednak nie później niż w ciągu 30 dni od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do ustalenia prawa do zasiłku. Jeżeli płatnik składek nie wypłacił zasiłku w tym terminie, jest on obowiązany do wypłaty odsetek od tego zasiłku (w wysokości ustawowo określonych odsetek za opóźnienie). Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które ZUS nie ponosi odpowiedzialności. W razie niewydania decyzji w terminie 2 miesiące, licząc od dnia zgłoszenia wniosku o świadczenie lub innych roszczeń, przysługuje odwołanie do sądu powszechnego. Odwołanie to ma charakter środka dyscyplinującego ZUS i służy zmobilizowaniu organu do zakończenia postępowania i wydania decyzji.

Trzeba przy tym podkreślić, że minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego nie ma uprawnień do wydawania ZUS wiążących wytycznych i poleceń. Zgodnie z art. 34a ust. 1 ustawy o Radzie Ministrów kompetencja ta przysługuje ministrowi nadzorującemu wyłącznie w stosunku do podmiotów, które nie posiadają osobowości prawnej. Tymczasem ZUS – zgodnie z art. 66 ust. 1 ustawy systemowej – jest państwową osobą prawną.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/